

Strategisch meerjarig Huisvestingsplan Onderwijs Gemeente Overbetuwe (2020-2036)

Opstellers:

Gerard Mudde – gemeente Overbetuwe

Henkjan Kok – Retrain, bureau voor organisatieontwikkeling

September 2020

Vastgesteld in de gemeenteraadsvergadering van:

Inhoudsopgave:

Ter introductie	5
1. Realisatie onderwijshuisvesting op maat	6
1.1. Inleiding	6
1.2. Proces	6
1.3. Status van het SHP	7
2. Visies en regelgeving m.b.t. onderwijshuisvesting van de toekomst	8
2.1. Wettelijke zorgplicht	8
2.2. Visie	8
2.3. Gemeentelijke verordening onderwijshuisvesting	9
2.4. Doordecentralisatie	9
2.5. Wetsvoorstel weeffouten in het financieringsstelsel	10
2.6. Het financieringsstelsel	10
2.7. Normering kosten onderwijshuisvesting	11
2.8. Transitieatlas onderwijs 2017	11
2.9. Gemeentelijk sociaal domein	11
2.10. Verbinding onderwijs en zorg	13
2.11. Constructie beheer en exploitatie brede scholen	13
2.12. Manifest kopgroep Kinderopvang	13
2.13. Bouwstenen voor beleid	14
3. Samenwerking gemeente, schoolbesturen en kinderopvang	15
3.1. Rolverdeling/regie	15
3.2. Samenwerking per kern/wijk/regio: inhoud gaat voor bouw	15
4. Opstellen strategisch meerjarig huisvestingsplan onderwijs (SHP)	16
4.1. Basisgegevens	16
4.2. Spreiding (Transitieatlas)	17
4.3. Leerlingenprognoses	19
4.3.1. Leerlingenprognose PO	19
4.3.2. Leerlingenprognose VO	20
4.4. Ruimtebehoefte PO en VO	21
5. Omgevings-, Onderwijskundige- en Technische analyse per Wijk/kern	23
6. Uitwerking en Financiën	24
6.1. Kwaliteitskader	24
6.2. Duurzaamheid	24
6.3. Uitvoeringsagenda	25
6.3.1. Keuzemotieven	25
6.3.2. Investeringsopgave	26
7. Vervolgproces	32
8. Bijlagen	

Ter introductie

Voor u ligt het Strategisch meerjarig Huisvestingsplan Onderwijs gemeente Overbetuwe (SHP). Dit plan is tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen de gemeente Overbetuwe, de partners uit de kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk, de schoolbesturen en de organisaties die ter voorbereiding uitvoerende werkzaamheden hebben verricht, zoals HEVO en Pronexus BV. Een bijzonder woord van dank verdient de werkgroep onderwijshuisvesting die constructief en kritisch dit proces heeft begeleid. Daarnaast hebben zij een actieve rol genomen bij de voorbereiding en uitvoering van de kennisconferentie die als start van dit proces gezien mag worden.

September, 2020

Wethouder Onderwijs, Rob Engels

1. Realisatie onderwijshuisvesting op maat

1.1. Inleiding

De gemeente Overbetuwe vindt goede onderwijshuisvesting een belangrijke factor voor de kwaliteit van het onderwijs in deze gemeente. Vanuit de wettelijke zorgplicht behoort het tot de taak van de gemeente om te zorgen voor adequate huisvesting voor zowel het primair- als het voortgezet onderwijs. Het is belangrijk voor de ontwikkeling en onderwijskwalificatie van onze jonge kinderen en jeugd, waarvoor we met elkaar – scholen en gemeente – verantwoordelijk zijn. Goede huisvesting is ook belangrijk voor alle medewerkers in onze scholen. Al die leerlingen en medewerkers verdienen ook goede huisvesting!

Vanuit dat belang willen we samen met de schoolbesturen blijven investeren in kwalitatieve, functionele, eigentijdse scholen, die de diverse onderwijskundige en maatschappelijke vraagstukken aankunnen. De gemeente, de schoolbesturen en de partners vanuit de kinderopvang staan voor een grote opgave. Samen voelen zij zich verantwoordelijk voor het faciliteren van een ononderbroken ontwikkeling van kinderen. Vanuit de door hen omarmde visie ‘It takes a whole village to raise a child’ worden ook andere, op kinderen gerichte partners, betrokken bij deze opgave. In de rapportage van de Transitieatlas¹ is gebleken dat de leerlingendaling grotendeels aan onze gemeente voorbijgaat.

Per dorp/wijk/kern is gekeken naar de toekomstige behoefte in relatie tot de bestaande voorziening(en). In bijvoorbeeld Elst is tussen de verschillende locaties sprake van onbalans in ruimtevraag en ruimteaanbod in m²’s.

De conclusies en de eventuele consequenties staan verwoord in dit SHP.

Daarnaast is er gekeken naar de wijze waarop schoolgebouwen multifunctioneel kunnen worden ingezet in relatie tot het totale accommodatiebeleid van de gemeente.

De eerdergenoemde visie en de veranderende opvattingen over de wijze waarop het onderwijs in de praktijk vorm wordt gegeven, maakt dat in het kader van dit SHP niet alleen kritisch gekeken is naar de technische kwaliteit van gebouwen, maar ook naar de onderwijskundige functionaliteit.

Vanuit de ambitie voor behoud van keuzevrijheid, een goede spreiding en bereikbaarheid en passend onderwijs, is gekozen voor een integrale aanpak die terug is te vinden in dit Strategisch Huisvestingsplan waarin het tussen schoolbesturen en gemeente overeengekomen beleid staat beschreven, inclusief het investeringsprogramma voor de eerste fase (periode 2020-2023), met een doorkijk naar fase 2 (2024- 2027), en fase 3(2028-2036).

1.2. Proces

In het schooljaar 2015-2016 hebben de schoolbesturen voor Primair Onderwijs, de gemeente Lingewaard en de gemeente Overbetuwe subsidie van het ministerie van OCW ontvangen voor het aanstellen van een procesbegeleider leerlingendaling en voor het opstellen van de Transitieatlas Primair Onderwijs voor beide gemeenten. Met behulp van deze atlas was het mogelijk om scenario’s op te stellen waarin de gevolgen van de leerlingendaling voor de afzonderlijke scholen zichtbaar gemaakt konden worden.

¹ Zie Eindnotitie ‘Transitieatlas primair en voortgezet onderwijs Lingewaard en Overbetuwe’ d.d. 15 juni 2017

De eindconclusies uit het onderzoek waren als volgt:

** Het onderwijs in de regio kent op veel vlakken een goede startpositie vanwege het innovatieve karakter van het onderwijs. Zo kent de regio al intensieve samenwerking met vroeg- en voorschoolse voorzieningen in IKC's en brede scholen en in een aantal kernen een intensieve samenwerking tussen po en vo.*

** In het po komen scholen door de leerlingendaling naar verwachting niet in de gevarenzone in 2025. In het vo zal de verwachte leerlingendaling zijn weerslag hebben op de grootte van afdelingen.*

** Hoewel schoolbesturen (van po en vo) aangeven dat de leerlingendaling geen aanleiding is om het spreidingsbeeld van het onderwijs te veranderen, is er wel veel werk aan de winkel de komende jaren. Aanwezigen bij de interactieve bijeenkomsten gaven aan met elkaar hard aan de slag te willen om de kwaliteit van het onderwijs te borgen en verder te innoveren en daarmee de regionale concurrentiepositie van het onderwijs te vergroten. Daarbij verdient in het vo bestuurlijke samenwerking ook veel prioriteit om de diversiteit en duurzaamheid van het aanbod te kunnen garanderen gegeven de verwachte stevige daling van grootte van de afdelingen.*

** De bijeenkomst voor het po en de bijeenkomst voor het vo laten een grote motivatie zien om gezamenlijk na te denken over de toekomst van het onderwijs in de regio en concrete vervolgstappen te zetten om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen en verder te innoveren. De interactieve bijeenkomsten kunnen gezien worden als het begin van een langer durend veranderingsproces waarbij vroeg- en voorschoolse voorzieningen, po en vo intensiever gaan samenwerken om de bereikbaarheid en diversiteit van het onderwijsaanbod te waarborgen en verder te innoveren. Tijdens de interactieve bijeenkomsten was er met name ook veel draagvlak en enthousiasme voor het invoeren van doorlopende leerlijnen van 0-18 jaar, dicht in de buurt en goed verankerd in de lokale gemeenschappen. Het SHP van de gemeente Overbetuwe sluit hier zoveel mogelijk op aan.*

Vervolgens heeft de gemeente Overbetuwe besloten tot het opstellen van een Strategisch meerjarig huisvestingsplan onderwijs (SHP) voor het onderwijs en voorzieningen. Bij de bespreking van dit besluit heeft het overlegplatform Lokaal Educatieve Agenda (LEA) aangegeven dat huisvesting faciliterend is en besluiten over onderwijshuisvesting direct gerelateerd moeten zijn aan de inhoudelijke doelstellingen van het onderwijs en moeten passen in de brede visie op kindontwikkeling die de gemeente Overbetuwe heeft gekozen: "It takes a whole village to raise a child".

Een werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van de voorschool, basisonderwijs, voortgezet onderwijs, de gemeente en de procesbegeleider, heeft op 22 november 2018 een kennisconferentie "Het beste voor het kind" voorbereid. Vanuit de drukbezochte conferentie was de conclusie: "Dat de verschillende partijen elkaar steeds beter weten te vinden op inhoud. Vanuit deze inhoud vindt een vertaalslag plaats naar de realisatie van onderwijsvoorzieningen." In het SHP staat daarvan de concrete uitwerking beschreven (zie bijlage 1)

1.3. Status van het SHP

Na vaststelling van dit SHP beschikt de gemeente Overbetuwe over een Strategisch Plan voor de onderwijshuisvesting waarin de gemeente na overleg met de schoolbesturen het huisvestingsbeleid voor de komende 16 jaar heeft bepaald en het investeringsprogramma voor de komende 8 jaar heeft vastgelegd.

De uitwerking kent 4 fases:

- 1e fase: 0- 4 jaar
- 2e fase: 5 - 10 jaar
- 3e fase: 11 - 16 jaar

4e fase: Na 16 jaar

2. Visies en regelgeving m.b.t. onderwijshuisvesting van de toekomst (Bron: Bouwstenennotitie²)

2.1. Wettelijke zorgplicht

De gemeente heeft op het gebied van onderwijshuisvesting de wettelijke zorgplicht. De onderwijswetgeving stelt dat een gemeente moet voorzien in adequate huisvesting voor het Primair Onderwijs, (Voortgezet) Speciaal Onderwijs en Voortgezet Onderwijs. De voorzieningen in de huisvesting waarvoor de gemeente verantwoordelijk is, zijn vastgelegd in de wetgeving. De gemeente is verantwoordelijk voor o.a. (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding en herstel van constructiefouten. Het onderhoud van de gebouwen, zowel binnen- als buitenkant, en de exploitatie is de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Vooralsnog is renovatie van gebouwen nog niet wettelijk geregeld.

Er is geen zorgplicht voor de voorzieningen voor kinderopvang. Indien de gemeente wel de initiële investering hiervoor doet, dan dienen de kosten hiervoor te worden vergoed vanuit de exploitatie van de kinderopvang. Dit houdt in dat de investering voor kinderopvang zich moet terugverdienen.

2.2. Visie

Kernpartners en ketenpartners

Naast de wettelijke zorgplicht heeft de gemeente zich vanuit de eerder beschreven visie uitgesproken voor een bredere benadering van de onderwijshuisvesting. Onderwijshuisvesting is de vindplaats van kinderen waarin in principe plaats is voor alle partijen die een inhoudelijke bijdrage kunnen leveren aan de eerdergenoemde visie: “It takes a whole village to raise a child”.

Uitgangspunt daarvan is, dat in de brede scholen c.q. Integrale Kindcentra (IKC's) de scholen en daarmee de schoolbesturen, als eerstverantwoordelijken worden beschouwd. Kort gezegd: “De scholen zijn in de lead.” Samen met de voorschoolse partijen vormen zij de kernpartners. Een kernpartner heeft een plaats in die brede school of IKC vanuit de zorgplicht van de gemeente of men heeft een langjarig (ten minste 10 jaar) huurcontract afgesloten met het schoolbestuur, dan wel met de gemeente. In dergelijke gevallen zal er òf sprake zijn van lege lokalen òf sprake van specifiek voor de voorschool gerealiseerde m2s. In de eerste situatie wordt een huurovereenkomst gesloten met het schoolbestuur, in de tweede situatie kan dat ook het schoolbestuur zijn, maar ook de gemeente. Dit hangt van de specifieke situatie af.

Andere organisaties waarmee de kernpartners een geformaliseerde samenwerking afsluiten, en die een aanvullende of ondersteunende rol vervullen in de richting van de kernpartners, noemen we ketenpartners.

Het is voor commerciële zorgpartijen die op basis van door de gemeente gesubsidieerde middelen ondersteuning aan het onderwijs verlenen, niet toegestaan om al dan niet als ketenpartner ruimte te huren in een schoolgebouw.

Wanneer zij structureel gebruik maken van bestaande ruimte (al dan niet via een huurovereenkomst) in de betreffende brede school of IKC, verloopt dat in principe via medegebruik die gemeld moet worden aan de gemeente.

Ander (incidenteel) gebruik wordt ook gezien als medegebruik, maar hoeft niet gemeld te worden aan de gemeente.

² De Bouwstenennotitie is vastgesteld in de gemeenteraadsvergadering van 3 december 2019

Voor de kernpartners geldt dat de gemeente bij een eventueel ruimtetekort geen gebruik zal maken van haar vorderingsrecht (art. 107 WPO), voor alle andere vormen van verhuur c.q. medegebruik blijft het vorderingsrecht zoals vastgelegd in de WPO en de Gemeentelijke verordening onderwijshuisvesting van toepassing.

Het is voor commerciële zorgpartijen die op basis van door de gemeente gesubsidieerde middelen ondersteuning aan het onderwijs verlenen, niet toegestaan om al dan niet als ketenpartner ruimte te huren in een schoolgebouw.

Gemeentelijke investeringen ten behoeve van de kinderopvang in nieuw te bouwen c.q. aan te passen schoolgebouwen zullen op basis van zuivere kapitaalslasten worden verrekend in de huursom.

2.3. Gemeentelijke verordening onderwijshuisvesting

Voor de uitvoering van de wettelijke zorgplicht is een gemeentelijke verordening van kracht: verordening onderwijsvoorzieningen 2017 gemeente Overbetuwe. De gemeenteraad is verplicht om een dergelijke verordening vast te stellen. Vanuit de VNG wordt regelmatig een modelverordening opgesteld, die onze gemeente nagenoeg volledig overneemt vanwege de uniformiteit. Deze verordening regelt het onderwijshuisvestingsbeleid en geeft uitgangspunten voor onder andere de voorzieningen die schoolbesturen jaarlijks kunnen aanvragen bij de gemeente. De gemeente toetst aan de opgenomen criteria of een aangevraagde voorziening al dan niet voor vergoeding in aanmerking komt.

Eigendom schoolgebouwen

Over het algemeen hebben schoolbesturen het juridisch eigendom van schoolgebouwen, met uitzondering van de brede schoolaccommodaties in onze gemeente. In deze voorzieningen is/wordt e.e.a. geregeld in de beheersovereenkomst, waarin tevens bepalingen zijn opgenomen ten aanzien van exploitatie en ruimtebeheer. Het schoolbestuur is als eigenaar van het gebouw juridisch aansprakelijk. Op het moment dat het schoolgebouw niet meer gebruikt wordt voor het onderwijs, vervalt het gebouw en terreinen terug aan de gemeente. Dit laatste noemt men ook wel het economisch claimrecht. De praktijk wijst uit dat schoolbesturen bij leegstand een gedeelte van het gebouw in medegebruik geven (onderwijs of maatschappelijke partij) of verhuren (commerciële partij). De gemeente moet bij structurele verhuur hiervoor op grond van de verordening wel toestemming geven.

2.4. Doordecentralisatie

De gemeente kan er in samenspraak met één of meerdere schoolbesturen voor kiezen dat de schoolbesturen zelf geheel verantwoordelijk zijn voor de onderwijshuisvesting met inbegrip van o.a. nieuwbouw en uitbreiding. Hiervoor ontvangt een schoolbestuur jaarlijks een bedrag van de gemeente. We spreken hier dan over doordecentralisatie. De genoemde zorgplicht behoudt de gemeente overigens wel, hetgeen betekent dat uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de realisatie van adequate onderwijshuisvesting bij de gemeente blijft liggen. Echter de schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering etc. Gemeente en schoolbesturen maken afspraken over o.a. monitoring en de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd.

De vraag is echter of doordecentralisatie momenteel een passend en urgent item is. Juist in een tijd waarbij een integrale aanpak in de wijk of kern gewenst is. Daarom is in samenspraak met de schoolbesturen besloten om in het huidige traject SHP geen nader onderzoek te doen naar doordecentralisatie. Het werken vanuit een integrale visie heeft prioriteit.

2.5. Wetsvoorstel weeffouten in het huidige financieringsstelsel

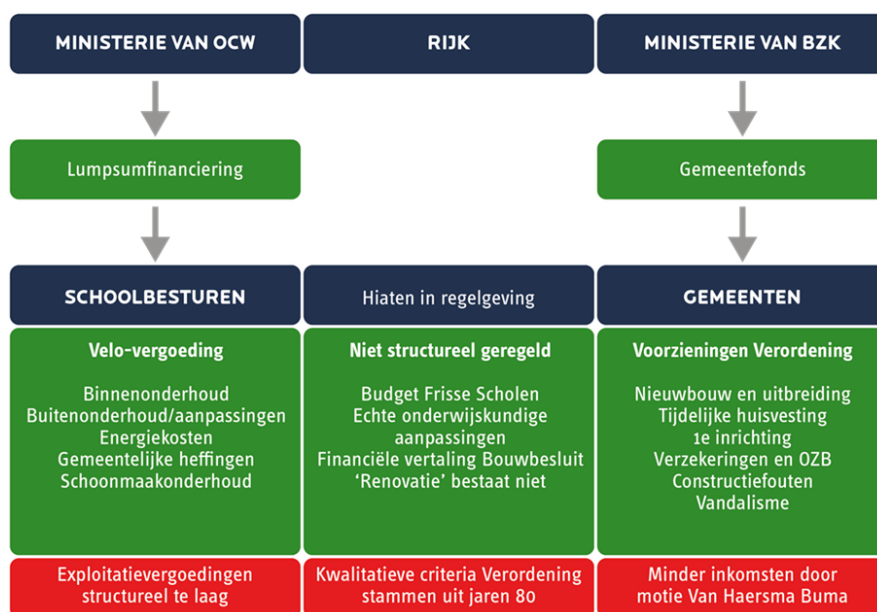
Hoewel de huidige rolverdeling tussen gemeente en schoolbesturen op papier helder is, vertoont de rolverdeling toch enige gebreken. Deze richten zich met name op het financiële vlak doordat beide partijen de mogelijkheid hebben de uitgaven te beperken. Enerzijds kan de gemeente de uitgaven beperken door relatief goedkope of niet duurzame gebouwen te realiseren ten koste van hoge onderhouds- en exploitatiekosten. Anderzijds kunnen schoolbesturen de eigen uitgaven beperken door te weinig te investeren in onderhoud en op die manier eerder voor (vervangende) nieuwbouw in aanmerking te komen. Kortom de onderwijshuisvesting is en blijft een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

2.6. Het financieringsstelsel

De financiering van het onderwijs is complex. Samengevat heeft het onderwijs te maken met twee partijen:

- Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen;
- De gemeente die door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gelden ontvangt via het gemeentefonds.

Daarnaast voorziet de Rijksoverheid via diverse kanalen scholen en gemeenten van specifieke doelsubsidies die zich de laatste tijd vooral richten op duurzaamheids- en energiemaatregelen. In schema ziet dat er als volgt uit:

Bron: HEVO

figuur 1

Daarnaast zijn er tussen deze twee geldstromen nog diverse aspecten die niet geregeld zijn (zie: hiaten in regelgeving). Dit is ook voor de PO-Raad, de VO-Raad en de VNG aanleiding geweest om een gezamenlijk voorstel te sturen naar de staatssecretaris onderwijs om de tekortkomingen in het huidige stelsel voor de onderwijshuisvesting op te lossen. Het voorstel heeft een aantal geconstateerde tekortkomingen op en brengt de gemeente en schoolbesturen in een min of meer gelijkwaardige positie van elkaar.

Enkele belangrijke elementen uit het voorstel zijn:

- De in de verordening beschreven jaarcyclus voor aanvragen voor de onderwijshuisvesting wordt vervangen door een langere periode, waarin de gemeente na overleg met de schoolbesturen het huisvestingsbeleid en het investeringsprogramma voor een periode van 4 jaar vastleggen in een integraal huisvestingsplan (SHP), met een doorkijk tot het 16e jaar.
- De mogelijkheid om renovatie als een volwaardig alternatief voor vervangende nieuwbouw in te kunnen zetten. Renovatie zou daarom moeten worden opgenomen als een voorziening in de wet. Renovatie dient daarbij te leiden tot een startsituatie/startconditie die in functioneel en kwalitatief opzicht gelijkwaardig is aan nieuwbouw en gericht is op een levensduurverlenging van het gebouw van ten minste 25 jaar.
- Het investeringsverbod voor het PO en SO wordt zodanig aangepast dat het overeenkomt met de huidige bepalingen zoals die gelden voor het VO. PO en SO krijgen dan de mogelijkheid te investeren in de huisvesting. De huidige financieringsstromen blijven gehandhaafd, maar de versoepeling van het investeringsverbod kan leiden tot een gezamenlijke financiering die de kwaliteit van onderwijshuisvesting kan vergroten of versnellen.

Naar verwachting zal de ingangsdatum van deze wetwijzigingen liggen op 1 januari 2023.

Met de opstelling van een strategisch meerjarig huisvestingsplan onderwijs (SHP) worden bovenstaande elementen waar mogelijk meegenomen en lopen we binnen de kaders van de vigerende wetgeving op het genoemde wetsvoorstel vooruit.

2.7. Normering kosten onderwijshuisvesting

Vanuit de VNG is in 2018 aan de gemeenten geadviseerd om de normkosten voor nieuwbouw etc. met 40% te verhogen. De reden is dat de jaarlijkse indexering van de normbedragen over de afgelopen jaren de werkelijke prijsontwikkelingen niet goed blijkt te hebben gevolgd.

De mogelijke verhoging van de normbedragen is echter slechts een advies aan gemeente. Vanuit het Rijk ontvangt de gemeente geen verhoging van de inkomsten hiervoor. Aanpassing van de normbedragen aan de actuele ontwikkelingen in de markt is echter noodzakelijk. Daarom zal parallel aan de procedure tot vaststelling van het SHP de Raad voorgesteld worden om de normbedragen te actualiseren. In de financiële uitwerking is met geactualiseerde normbedragen gerekend.

2.8. Transitieatlas onderwijs 2017

Samen met de gemeente Lingewaard en de samenwerkende voorschoolse- en onderwijspartners is in 2017 een Transitieatlas onderwijs opgesteld, waarbij de gevolgen van de leerlingendaling zijn geformuleerd. Daarbij is een aantal scenario's uitgewerkt. Voor Overbetuwe zijn de gevolgen van de leerlingendaling niet dramatisch. Directe sluiting van scholen is niet aan de orde. Bovendien is de leerlingendaling binnen onze gemeente zeer lokaal.

In verschillende kernen/wijken is zelfs sprake van een stijging van het aantal leerlingen. Ook stijgt het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs in Elst.

Daar waar het lokaal gewenst is, worden de conclusies vanuit de Transitieatlas onderwijs meegenomen.

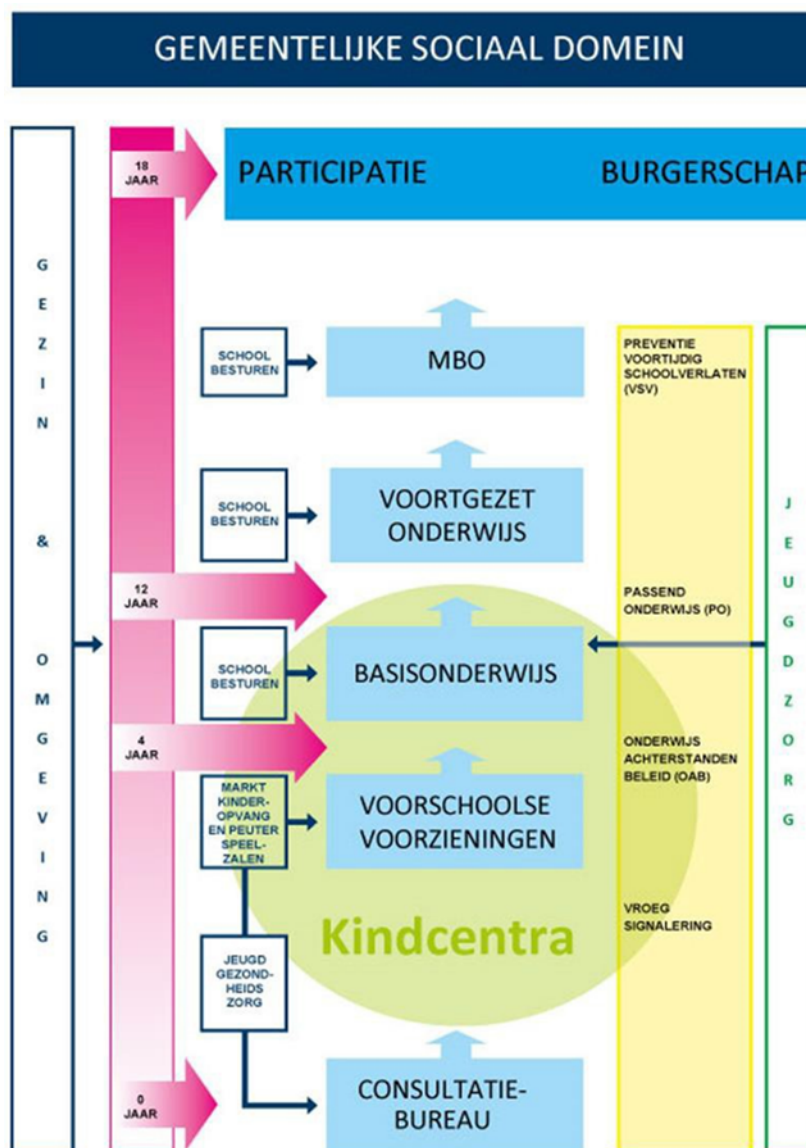
2.9. Gemeentelijk sociaal domein

De gemeente is verantwoordelijk voor de resultaten binnen het sociaal domein. In de praktijk betekent dit dat de gemeente regie en beleid moet voeren gericht op het aanbod voor alle kinderen. Het werken met en voor kinderen moet in de praktijk binnen de kaders van het sociaal domein, een

ongedeelde, gesegmenteerde werkelijkheid zijn. De huidige werkelijkheid is dat maatschappelijke partijen (jeugdzorg, scholen, kinderopvang) werken vanuit hun eigen opdracht en verantwoordelijkheid binnen de gescheiden wet- en regelgeving. De gemeente is de enige partij die het algemeen belang moet afwegen. Zij is mede hierdoor bij uitstek de partij om maatschappelijke partijen te verbinden en tot maatschappelijk partner te maken op basis van een gezamenlijke en gedragen visies en doelen. Samen kunnen maatschappelijke partijen meer betekenen voor de ontwikkeling van kinderen tot gelukkige, gezonde en participerende burgers.

Een voorbeeld is de ontwikkeling van het concept 'kindcentrum' (van brede scholen naar (integrale) kindcentrum)(zie figuur 2)

Voor de gemeente betekent dit rekening houdend met de lokale situatie (lees: maatwerk per kern/wijk) het verbinden van (maatschappelijke) partijen op inhoud en het faciliteren van het proces.

Bron: VNG Figuur 2

Het kindcentrum-concept betekent dat kinderen binnen de reguliere voorzieningen die ondersteuning (zorg, taal etc.) krijgen die ze nodig hebben om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Met andere woorden je regelt alles om het kind heen, het kind centraal dus. Vanuit het perspectief van het sociaal domein komt zo ook het uitgangspunt van de gemeentelijke jeugdzorg: zicht op kind en gezin in beeld. Dat geeft de mogelijkheid dat meer preventief en sneller en gericht actie kan worden ondernomen bij kinderen met beginnende zorgproblemen. Dat geldt natuurlijk ook voor andere stagnaties in de ontwikkeling van kinderen, denk bijvoorbeeld aan taalachterstanden. Meer inzet op preventie zorgt voor snellere regulering van de problemen. Dit heeft niet alleen positieve financiële voordelen (zorgbudgetten), maar vooral ook een positieve invloed op een stabiele ontwikkeling van kinderen.

In die zin kan het concept 'kindcentrum' gezinnen ook ontzorgen. Ouders kunnen zich gesteund voelen doordat sprake is van pedagogisch partnerschap. Ouders staan er niet alleen voor, maar voelen de steun van de mede-opvoeders. Het gaat in de kindcentra uiteraard niet alleen om zorgproblematiek, ook het accent op individuele talentontwikkeling wordt verhoogd.

Het concept is geen blauwdruk, maar blijft lokaal maatwerk, afgestemd op vraag/behoeften van kinderen en hun ouders. Het concept biedt de juiste randvoorwaarden voor toegankelijke, moderne en op het kind afgestemde opvang, ontwikkeling en onderwijs.

Naast de ontwikkeling rondom het jonge kind, zijn er ook initiatieven om de kloof tussen het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs te dichten. Dit krijgt vorm in zgn. 10-14 onderwijs waarbij programmatisch het onderwijs tussen de bovenbouw van het primair onderwijs en de onderbouw van het Voortgezet Onderwijs steeds meer op elkaar worden afgesteld, zodat ook daar sprake zal zijn van een ononderbroken ontwikkelingslijn.

2.10. Verbinding onderwijs en zorg

Alle kinderen en jongeren hebben recht op de beste kansen om zichzelf te ontwikkelen. Om eventuele obstakels tijdig te signaleren en op te pakken is het van belang dat onderwijs en jeugdhulp goed met elkaar samenwerken en elkaar versterken, zodat ze tot een integrale aanpak kunnen komen. Om die samenwerking te versterken is het belangrijk dat men weet wat de ander te bieden heeft en wat men van elkaar nodig kan hebben. Dat bevordert de erkenning van elkaars expertise, wederzijds respect en vertrouwen, waarmee een basis wordt gelegd voor een optimale verbinding. Doel daarvan is altijd het bevorderen van optimale ontwikkelingskansen voor iedere jeugdige. Initiatieven die de samenwerking tussen onderwijs en zorg ondersteunen, kunnen rekenen op positieve ondersteuning vanuit de gemeente.

2.11. Constructie beheer en exploitatie brede scholen

Momenteel werkt de gemeente met de betreffende schoolbesturen aan een overeenkomst voor een beheerconstructie voor de brede scholen in onze gemeente. De verwachting is dat er in de loop van 2020 een beheerconstructie wordt vastgesteld. De uitkomst van die overeenkomst maakt onderdeel uit van het beleid voor dergelijke accommodaties en wordt opgenomen in het SHP (Bijlage 2).

2.12. Manifest kopgroep Kinderopvang

"Veranker de unieke expertise van de kinderopvang". Onder deze titel hebben de drie brancheorganisaties in de kinderopvang (BK, BMK en BOinK³) een manifest opgesteld waarin zij de

³ BK= Brancheorganisatie Kinderopvang

BMK= Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang

verantwoordelijken oproepen om de unieke expertise die aanwezig is in de kinderopvang duurzaam te verankeren. Concreet worden de volgende drie pijlers benoemd:

- de rol van kinderopvang bij de ontwikkeling van het jonge kind (0-6-jaar),
- de rol van kinderopvang bij de brede talentontwikkeling van het oudere kind (6-12 jaar) en
- ondersteuning van en dienstverlening aan ouders.

Citaat: 'Kinderopvang is goed voor de ontwikkeling van kinderen. "Investeren in kinderen loont, in het bijzonder op jonge leeftijd. De stroom wetenschappelijke studies die dat als conclusie hebben, is lang." Kinderopvang is meer en moet meer zijn dan een arbeidsmarktinstrument, meer dan gescheiden werelden voor kinderen mét en kinderen zonder een achterstand. Dit denken wint steeds meer terrein'. (.....) De maatschappij zal antwoord moeten vinden op twee majeure problemen. Het eerste is de nog steeds toenemende laaggeletterdheid die tot gevolg heeft dat grote groepen volwassenen in onze maatschappij buiten spel komen te staan. Het tweede en met het eerste nauw verbonden probleem, is de steeds permanentere kloof tussen groepen kinderen als gevolg van de grote verschillen in sociaaleconomische status van hun ouders. De kinderopvang kan, samen met het primair onderwijs, een belangrijke bijdrage leveren aan het oplossen van deze twee problemen. Een integraal en inclusief aanbod waarbij ieder kind in de voorschoolse periode de kans krijgt om zich op zijn of haar eigen niveau optimaal te ontwikkelen is daarbij het uitgangspunt (waarbij het herkennen en ondersteunen in het vroegste stadium van kinderen met een achterstand van doorslaggevend belang is net als de brede talentontwikkeling van oudere kinderen.'

2.13. Bouwstenen voor beleid

In de Raad van 3 december 2019 is de zgn. Bouwstenennotitie SHP gemeente Overbetuwe vastgesteld. Deze bouwstenen zijn richtinggevend geweest bij de scenario-ontwikkeling voor de verschillende huisvestingsvraagstukken zoals deze zijn opgenomen in dit SHP.

Besluiten in het kader van het SHP:

- De gemeente ziet af van het economisch claimrecht voor zover het kernpartners van een brede school c.q. IKC betreft.
- Doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting is in de gemeente Overbetuwe niet aan de orde. Vanuit de brede visie op onderwijshuisvesting hebben schoolbesturen en de gemeente geconcludeerd dat doordecentralisatie deze samenwerking niet ondersteunt.
- Binnen de kaders van het beleid ten aanzien van verhuur/medegebruik zal bij nieuwbouw ten behoeve van een kinderopvangorganisatie aan de betreffende organisatie worden voorgelegd of zij zelf wil en kan investeren. Op dat moment zijn nadere afspraken nodig over de eigendomsverhoudingen. De onderwerpen van de investering in deze voorziening en de te betalen huur wordt per deelproject uitgewerkt.
- Het is voor commerciële zorgpartijen die op basis van door de gemeente gesubsidieerde middelen ondersteuning aan het onderwijs verlenen, niet toegestaan om al dan niet als ketenpartner ruimte te huren in een schoolgebouw.
- Voor de kernpartners geldt dat de gemeente bij een eventueel ruimtetekort geen gebruik zal maken van haar vorderingsrecht (art. 107 WPO).
- Uitgaan van de normbedragen zoals die jaarlijks door de VNG aan haar leden wordt geadviseerd. Dit houdt een aanzienlijke verhoging in van de investering in huisvestingsvoorzieningen.
- Nieuwe schoolgebouwen zullen worden gerealiseerd volgens duurzaamheidsniveau BENG. Om dat te kunnen realiseren is aanvullende financiering boven op de VNG-normbedragen noodzakelijk. Per investeringsopgave zijn nadere afspraken nodig over de verdeling van deze extra kosten tussen de gemeente en het betreffende schoolbestuur/ c.q. schoolbesturen.
- De normbedragen in de Huisvestingsverordening Onderwijs zullen worden geactualiseerd.

3. Samenwerking gemeente, schoolbesturen en kinderopvang

Om de toekomstige onderwijshuisvesting vorm en inhoud te geven, is het noodzakelijk dat de direct betrokken partijen nauw samenwerken. Dit zijn uiteraard gemeente en schoolbesturen, maar zeer zeker ook de voorschoolse partners. De kinderopvang zou eigenlijk een nutsvoorziening dienen te zijn. Het gaat daarbij over de wijze waarop de toekomstige organisatie en financiering van de onderwijshuisvesting gaat plaatsvinden. Ook de samenhang tussen onderwijs en jeugdbeleid is goed om hier te benoemen. Nog niet is specifiek aan te geven in hoeverre dat zich straks in de onderwijshuisvesting vertaalt. Dit geldt ook voor de relatie onderwijs met het bedrijfsleven. Tot op heden zijn er in onze gemeente 4 fysieke brede scholen. De mogelijke ontwikkeling van een Integraal Kindcentrum (IKC) valt ook onder dit SHP.

3.1. Rolverdeling/regie

De gemeente en de schoolbesturen voeren samen de regie op schoolgebouwen. De gemeente is verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreidingen. De schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor het onderhoud en de exploitatie van de schoolgebouwen. De schoolbesturen voeren de regie op het onderwijsaanbod en de diversiteit daarvan. In het SHP vindt afstemming plaats van deze regie via een gezamenlijk overleg. Deze samenwerking overstijgt de samenwerking zoals is geregeld in de verordening onderwijshuisvesting. Dit houdt in dat het onderwijshuisvestingsbeleid in eerste instantie leidend is voor alle betrokken partijen. De genoemde verordening geldt daarbij als vangnet. De wijze van samenwerking kan in de toekomst bij specifieke projecten uitmonden in een convenant of overeenkomst waarin de samenwerking en de verdeling van de diverse verantwoordelijkheden expliciet worden geregeld.

3.2. Samenwerking per kern/wijk/regio: inhoud gaat voor bouw

De huisvestingssituatie is per kern/wijk erg verschillend. In bepaalde kernen is sprake van daling van het aantal leerlingen (Zetten en Heteren), terwijl elders in de gemeente sprake is van een groei van het aantal leerlingen zoals in Elst-Westeraam (VO en BO) en Driel. Ook speelt de grootte van de kern en de diversiteit aan voorzieningen binnen kernen een rol. Vandaar dat er binnen het op te stellen SHP wordt gekozen voor lokaal maatwerk, waarbij de uitgangspunten vanuit het SHP wel overeind blijven.

Uiteraard wordt gekeken naar de mogelijkheden om een zo optimaal mogelijk (onderwijs-) voorzieningenniveau te bereiken. Daarbij is een goede (inhoudelijke) samenwerking tussen betrokken partijen een eerst vereiste. Voorzieningen onder één dak zal niet in alle kernen mogelijk zijn, maar is ook geen voorwaarde om een optimaal voorzieningenniveau te bereiken. In het SHP wordt per kern/wijk inzichtelijk gemaakt hoe er in samenwerking met betrokken partijen een zo goed mogelijk voorzieningenniveau kan worden bereikt. De door HEVO uitgevoerde QuickScans van de schoolgebouwen zijn hierin een wezenlijk element bij de beoordeling c.q. uitwerking per kern/wijk.

Besluit in het kader van het SHP:

- Het onderwijshuisvestingsbeleid is leidend voor alle betrokken partijen.
- De Huisvestingsverordening wordt gezien als vangnet.

4. Opstellen strategisch meerjarig huisvestingsplan onderwijs (SHP)

De gemeente stelt in samenspraak met de schoolbesturen een SHP op in de lijn van het voorstel van de PO-raad, VO-raad en VNG. Het SHP bestrijkt een periode van 16 jaar en in ieder geval vindt om de 4 jaar een actualisatie plaats. Uiteraard is actualisatie ook afhankelijk van de lokale en/of de landelijke ontwikkelingen. Het SHP geeft schoolbesturen straks meer duidelijkheid over de vervangingstermijn van de schoolgebouwen, zodat schoolbesturen ook de reservering voor onderhoud kunnen afstemmen op de geplande investering. De opgestelde QuickScans van de schoolgebouwen (zie 4.1) zijn medebepalend voor de prioritering van de huisvestingvragen.

Vanuit de zorgplicht financiert de gemeente de noodzakelijke voorzieningen. De schoolbesturen kunnen een deel financieren op basis van Total Cost of Ownership in een nieuwbouw of renovatie. De bijdrage kan een gunstig effect hebben op de duurzaamheid van het gebouw voor het onderhoud en de exploitatie. Deze gunstige effecten blijken echter in veel 'nieuwe' gebouwen tegen te vallen vanwege de vaak dure onderhoudskosten aan de steeds ingewikkelder wordende installaties. De schoolbesturen zetten hiervoor de vergoeding van het rijk voor de materiële instandhouding (voor zover verantwoord binnen het kader van het geldend investeringsverbod en de totale schoolexploitatie) in. De scholen besparen in de aanloop naar de investering op groot onderhoud en besparen na realisatie van de voorziening op energie- en onderhoudslasten. Belangrijke voorwaarde is dat het schoolgebouw voldoet aan de eisen duurzaamheid en kwaliteit, zoals dat hierna is geformuleerd.

4.1. Basisgegevens

Om een goede kwalitatieve vergelijking van de bestaande schoolgebouwen in de gemeente Overbetuwe te kunnen maken is aan HEVO (experts in huisvesting en vastgoed) uit 's Hertogenbosch de opdracht verstrekt om een zgn. QuickScan uit te voeren. De uitkomsten van deze QuickScan zijn opgenomen in een eindrapport dat integraal is opgenomen als bijlage 3 bij dit SHP. Het rapport biedt inzicht in de kwalitatieve en kwantitatieve situatie van de schoolgebouwen voor de korte, middellange en langere termijn, inclusief de noodzakelijke investeringen die daarmee gepaard gaan. In het rapport zijn de volgende zaken zichtbaar gemaakt:

- Functionaliteit en onderwijskundige staat van het schoolgebouw
- Binnenmilieu, exploitatie, bereikbaarheid, veiligheid, duurzaamheid en uitstraling van het schoolgebouw
- Inzichtelijk maken welke maatregelen nodig zijn om het schoolgebouw bijna energieneutraal te maken en te laten voldoen aan frisse scholen klasse B
- Inzichtelijk maken welke investeringen noodzakelijk zijn voor de komende 20 jaar, gesplitst naar schoolbestuur en gemeente.

Als norm voor dit onderzoek is het Kwaliteitskader Onderwijshuisvesting gehanteerd zoals dat is opgesteld door Kenniscentrum Ruimte OK⁴.

In het proces zijn alle gebouwen bezocht en op de uitgebrachte rapportage hebben schooldirecteuren en hun bestuurders kunnen reageren. De eindrapportage is door alle betrokken partijen geaccordeerd.

De bevindingen zijn samengevat in onderstaande matrix:

⁴ Partners van Ruimte OK zijn: VNG, PO- en VO-Raad en Brancheorganisatie Kinderopvang

Primair Onderwijs					Uitstraling gebouw	Bouwkundige staat	Veiligheid	Binnenmilieu	Exploitatie	Onderwijskundige functionariteit	Totaalscore
Schoolbestuur	Kern	Bouwjr.	Leeftijd	Schoolnaam	1	3	1	2	2	3	
Stichting Democratisch Onderwijs De Vallei	Driel	1957	62	De Vallei	5	4	5,5	4	4	5	53,5
Wonderwijs	Oosterhout	1965	54	Sam-Sam	5,5	4	6	4	5,5	4	54,5
Wonderwijs	Zetten	1979	40	De Okkernoot	5	4	5,5	5	5	5	57,5
C.P.O.V.e.o.	Zetten	1978	41	De van Lingen	5	4	6	5	4	6	59,0
Stichting Trivium	Driel	1948	71	De Meeuwenberg	5,5	5	5,5	4	5,5	5	60,0
Wonderwijs	Valburg	1965	54	St. Jacobusschool	5,5	4	6	4,5	4	7	61,5
Wonderwijs	Driel	1960	59	De Kameleon	5,5	5	6	5,5	4	5,5	62,0
Wonderwijs Over- en Midden Betuwe	Zetten	1974	45	Dr. Lammerts van Buuren	5,5	5	6	5	4	6	62,5
Wonderwijs	Elst	1977	42	Stap voor Stap	5,5	4	6	5	4	7	62,5
Wonderwijs	Elst	1953	66	Sunte Werfert	5,5	5	6	5	4	6	62,5
Stichting Trivium	Herveld	1971	48	Clara Fabricius	5,5	5	6	6	5	5	63,5
Wonderwijs	Heteren	1986	33	De Klimboom	5,5	4	6	5	5	7	64,5
Stichting Trivium	Elst	1977	42	De Ark	5,5	4	6	6	4	7	64,5
Stichting Katholiek Onderwijs Herveld-Andelst	Herveld	1904	115	St. Willibrordus	6	5	6	6	5,5	5	65,0
Stichting Scholen met de Bijbel in de Betuwe	Randwijk	1952	67	School met de Bijbel	5,5	5	6	6	4	7	67,5
Stichting Trivium	Heteren	1992	27	Julianaschool	7	7	6	5,5	4	5	68,0
Onderwijs Over- en Midden Betuwe	Zetten	2006	13	Dr. Lammerts van Buuren	6	7	5,5	5	6	6	72,5
Wonderwijs	Valburg	2008	11	St. Jacobusschool	6	7	6	4,5	6	7	75,0
Wonderwijs	Elst	1953	66	De Esdoorn	7	6	6	6	5,5	7	75,0
Stichting Trivium	Elst	2008	11	De Wegwijzer	7	7	6	5,5	6	6	75,0
Wonderwijs	Elst	2008	11	De Zonnepoort	7	7	6	5,5	6	6	75,0
Wonderwijs	Heteren	2010	9	De Haafakkers	7	8	6	5,5	6	5	75,0
Stichting Scholen met de Bijbel in de Betuwe	Randwijk	2006	13	Gymzaal - School met de Bijbel	6	7	6	5	4	8	75,0
Wonderwijs	Elst	2008	11	De Elstar	7	7	6	6	6	6	76,0
Wonderwijs	Driel	2015	4	De Kameleon	6	8	7	5,5	6	5,5	76,5
Wonderwijs	Elst	2008	11	De Esdoorn	6	7	6	6	6	7	78,0
Wonderwijs	Elst	2005	14	t Startblok	7	7	6	5	6	8	80,0

Voortgezet Onderwijs & Speciaal Onderwijs					Uitstraling gebouw	Bouwkundige staat	Veiligheid	Binnenmilieu	Exploitatie	Onderwijskundige functionariteit	Totaalscore
Schoolbestuur		Bouwjr.	Leeftijd	Schoolnaam	1	3	1	2	2	3	
Scholengroep Over- en Midden Betuwe	Elst	1966	53	OBC Elst (Mozartstraat)	5,5	4	5,5	4	4,5	5	55,0
Scholengroep Over- en Midden Betuwe	Zetten	1970	49	HPC	5,5	4	5,5	5	4,5	6	60,0
De Onderwijsspecialisten	Zetten	1935	84	Meforta	5,5	4	6	4	4	8	63,5
Scholengroep Over- en Midden Betuwe	Zetten	2002	17	HPC	5,5	6,5	5,5	5	4,5	6	67,5
Quadraam	Elst	2004	15	Westeraam, Elst	6	7	6	6	5,5	7	77,0
De Onderwijsspecialisten	Zetten	2005	14	Meforta	6	7	6	6	5,5	8	80,0
Quadraam	Elst	2011	8	Lyceum Elst	8	8	6	5,5	7	6	81,0

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Figuur 3: Bron: HEVO-Eindrapport QuickScan Overbetuwe 2019.

4.2. Spreiding, (Transitieatlas)

Op 19 april 2017 heeft in Elst in het kader van het opstellen van de Transitieatlas een interactieve bijeenkomst voor het primair onderwijs plaatsgevonden met in totaal 62 stemmende deelnemers. Schoolbesturen, schoolleiding, gemeenteraad, gemeentebestuurders en -ambtenaren, vertegenwoordigers van de dorps-/wijken, vertegenwoordigers van de GMR en vertegenwoordigers van de vroeg- en voorschoolse voorzieningen waren aanwezig.

De aanwezigen bogen zich over de vraag hoe het primair onderwijs in de regio ook in de toekomst vorm kan krijgen. De avond was gericht op het ophalen van normen, waarden en criteria die in de regio belangrijk gevonden worden. Dit werd gedaan door via stem tablets antwoord te geven op meerkeuzevragen. Na het beantwoorden van de vragen was er steeds ruimte voor discussie over de uitslag. In het tweede deel van de bijeenkomst zijn scenario's getoond met mogelijke gevolgen voor de spreiding van locaties voor het primair onderwijs in Lingewaard en Overbetuwe. Onderstaand is de discussie samengevat aan de hand van de thema's bereikbaarheid, kwaliteit, bedrijfsvoering en samenwerking.

Bereikbaarheid

De aanwezigen hechten veel belang aan de bereikbaarheid van scholen en het behoud van een basisschool in elke kern. Zo vindt het grote merendeel (82%) van de aanwezigen dat een basisschool noodzakelijk is voor leefbaarheid in een kern of wijk.

Aanwezigen geven aan dat een school ervoor kan zorgen dat jonge gezinnen in een kern blijven wonen. De meerderheid van de deelnemers stemt dan ook voor een relatief korte afstand, 2 á 4 km, tot een basisschool in kleine (55%) en grote (63%) kernen. Eénderde (34%) van de deelnemers vindt een afstand van meer dan 4 kilometer in kleine kernen ook acceptabel. Twaalf procent van de deelnemers vindt een afstand van meer dan 4 kilometer tot een basisschool in grote kernen acceptabel. Met name de schoolleiding vindt dat een afstand van meer dan 6 kilometer tot een basisschool in kleine kernen en grote kernen nog acceptabel is. Andere aanwezigen kiezen hier nauwelijks voor.

Kwaliteit

De aanwezige scholen in de regio worden gekenmerkt door diversiteit in denominatieve en onderwijskundige grondslag. Aan pedagogische of onderwijskundige identiteit wordt door de aanwezigen veel belang gehecht: alle stemmende deelnemers schatten in dat de pedagogische of onderwijskundige identiteit (redelijk) belangrijk is voor de schoolkeuze van ouders. De aanwezigheid van scholen met diverse onderwijskundige identiteit is dan ook een belangrijk aspect van de regionale concurrentiepositie van het primair onderwijs.

Over het belang van denominatie als criterium voor de schoolkeuze van ouders zijn de meningen verdeeld: bijna de helft (45%) van de deelnemers die deze vraag beantwoorden geeft aan dat denominatie onbelangrijk is. De andere helft van de deelnemers (ook 45%) denkt dat denominatie redelijk belangrijk is bij de schoolkeuze van ouders. Slechts één tiende van de deelnemers geeft aan dat denominatie (zeer) belangrijk is. Het belang van denominatie verschilt ook per kern. Zo wordt door één van de aanwezigen aangegeven dat denominatie in Zetten een belangrijke rol speelt. Ook wordt aangegeven dat het belang van denominatie bepaald wordt door het onderwijsaanbod: in een kern waar drie scholen zijn en keuze bestaat, is het belangrijk. Als er slechts één school per kern is en de keuze beperkt is, speelt denominatie minder een rol.

Bij het bepalen van een ondergrens voor scholen is met name kwaliteit van onderwijs van belang, zo vindt 79% van de aanwezigen. Wanneer kleinere scholen kwalitatief goed onderwijs kunnen bieden, is er geen reden om deze school te sluiten. Financiële belangen en leerlingenaantallen zijn volgens de aanwezigen niet doorslaggevend bij het besluit om scholen te sluiten of open te houden. De afstand tot een basisschool, mogelijkheden tot gezonde financiële exploitatie en het maximaal aantal gecombineerde leerjaren worden dan ook minder vaak genoemd als redenen om een ondergrens voor een school te bepalen. Eén van de aanwezigen geeft wel aan dat er maximaal twee

leerjaren per groep gecombineerd zouden moeten worden, omdat het werk voor een leerkracht anders niet te doen is. Het merendeel van de aanwezigen stemt voor een opheffingsnorm die goed aansluit bij de grootte van de aanwezige scholen. Zo stemt de helft van de aanwezigen (53%) voor een opheffingsnorm van 80-100 leerlingen voor een basisschool in een kleine kern. Een derde (35%) stemt voor een opheffingsnorm van 100-130 leerlingen. Eén tiende stemt voor een hogere opheffingsnorm (130 tot 250 leerlingen). Onder vertegenwoordigers van de gemeente is in het geheel geen draagvlak voor een opheffingsnorm van 130 leerlingen of hoger in kleine kernen. In grote kernen mag de opheffingsnorm volgens de aanwezigen wel wat hoger liggen: in dat geval stemt 18% voor een norm van 130-200 leerlingen en 12% vindt zelfs dat de opheffingsnorm hoger mag liggen dan 200 leerlingen. De overige deelnemers stemmen voor een norm die gelijk is aan de in kleine kernen gestelde norm (38%) of een norm van 130 leerlingen of lager (32%). Door de aanwezigen wordt wel onderkend dat kleinere scholen kwetsbaarder zijn dan grotere scholen. Dit geldt echter met name voor kleine éénpitters. Wat niet wil zeggen dat goed presterende kleine éénpitters niet kunnen blijven bestaan binnen het schoollandschap zo vindt men. Wanneer kleine scholen onderdeel uitmaken van een groter bestuur zijn zij echter minder kwetsbaar. Binnen één bestuur kunnen grote scholen de kleine in stand houden door middel van de 10/6 regeling (zie kader).

Op de vraag hoe de kwaliteit van een school het beste geborgd kan worden gaat driekwart van de stemmen uit naar het aanbieden van een doorlopende leerlijn op basis van één pedagogische visie voor kinderen van 0-13 jaar (63%) of kinderen van 0-16 of 0-18 jaar (12%). Eén van de aanwezigen geeft als reden aan dat leerlingen vanuit het basisonderwijs beter kunnen doorgroeien naar het voortgezet onderwijs als er een doorlopende leerlijn is. Naast het aanbieden van doorlopende leerlijnen worden ook andere initiatieven om scholen een kwaliteitsimpuls te geven door de deelnemers genoemd. Eén vijfde van de deelnemers geeft aan dat zij het voor de kwaliteit van het onderwijs belangrijk vinden dat scholen de mogelijkheid hebben om zich te specialiseren en onderscheiden. Een andere deelnemer geeft ook aan dat het voor de kwaliteit van het onderwijs belangrijk is om meer geld vrij te maken om de onderwijsruimte voor leerlingen te verbeteren. Zo wordt gezegd dat de klaslokalen van de schoolgebouwen niet aansluiten bij wat er van het onderwijs gevraagd wordt als het gaat om 21-eeuwse digitale vaardigheden. Deze antwoorden illustreren de focus van aanwezigen op doorvoeren van onderwijsvernieuwing en het maken van een kwaliteitsslag in het onderwijs, om zo ook in omstandigheden van leerlingendaling kwalitatief goed onderwijs aan te kunnen blijven bieden in elke kern in de regio.

4.3. Leerlingenprognoses

Tweejaarlijks laat de gemeente in samenspraak met het onderwijsveld zowel voor het PO als het VO een leerlingenprognose opstellen door Pronexus BV. Dit is noodzakelijk om de ontwikkelingen en leerlingengstromen actueel te houden. De meest recente leerlingenprognose is gebaseerd op de leerlingentelling van 1 oktober 2019. Deze prognoses voor het PO en VO zijn opgenomen als bijlagen 4 en 5.

4.3.1. Prognose PO

Ten behoeve van het onderwijsbeleid op gemeentelijk niveau is voor de gemeente Overbetuwe een prognose opgesteld van leerlingenaantallen voor het basisonderwijs de periode 2020 tot en met 2040. In de ramingen van leerlingenaantallen zijn twee ontwikkelingen verwerkt. Dit zijn de trends in de omvang van de basisgeneratie in de afzonderlijke gebieden van de gemeente Overbetuwe en de schoolkeuze. Bij de opzet van de prognoses zijn cijfers verwerkt met een uitsplitsing van leerlingen naar herkomstgebied.

Bij de berekeningen voor de periode 2020-2040 is gebruik gemaakt van het softwarepakket G4PRO. Dit programma voldoet aan het “Programma voor het opstellen van leerlingenprognoses” van de VNG.

De onderstaande tabel geeft een samenvatting van de belangrijkste resultaten. In de overzichten zijn de leerlingenaantallen van peildatum 1 oktober 2019 weergegeven onder 2020.

Instnr	Naam	Historie		Prognose							
		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030	2035	2040
00BA	De Klimboom	82	61	56	52	52	51	51	53	53	52
00GX	St. Jacobus	102	105	113	120	118	119	121	127	126	122
03XB	Sam Sam	306	311	325	327	324	325	326	334	333	328
03YJ	St. Willibrordus	218	220	220	226	220	215	218	221	222	219
04PH	Kon. Julianaschool	165	157	149	141	143	143	145	150	152	149
05XQ	School m/d Bijbel	113	109	110	111	113	117	117	116	116	112
06GD	Sunte Werfert	148	133	122	112	103	93	94	95	95	92
06ZA	De Meeuwenberg	203	204	213	235	231	229	225	216	209	204
07OZ	Dr. Lammerts van Bueren	173	189	186	184	179	175	174	179	181	177
08BU	DS van Lingen	180	164	157	152	144	136	136	140	142	140
08EY	De Esdoorn	302	305	310	314	323	333	335	336	332	323
08KH	't Startblok	208	212	210	217	220	231	231	245	250	243
08RP	De Kameleon	194	189	185	190	188	185	182	175	170	165
08VT	De Wegwijzer	313	344	354	354	356	358	348	317	303	298
09CD	BS Clara Fabricius	175	177	178	184	179	176	179	181	182	179
09DV	De Okkernoot	87	92	100	108	115	122	122	125	126	124
09FB	Stap voor Stap	232	225	213	206	199	197	199	205	207	202
09TW	De Ark	179	190	185	185	186	191	193	199	202	196
10OV	De Haafakkers	190	177	168	159	161	162	164	170	171	168
28BG	De Elstar	442	460	470	465	464	462	449	405	385	379
28CF	De Zonnepoort	250	246	231	209	190	171	165	147	139	137
30XC	De Vallei	139	140	140	140	140	140	141	146	152	153
Totaal		4401	4410	4395	4391	4348	4331	4315	4282	4248	4162

Tabel 4 Bron: Pronexus BV

Het aantal leerlingen dat basisonderwijs volgt in de gemeente Overbetuwe was op de 1 oktober telling van 2019 4410, ten opzichte van de vorige telling is het totaal aantal leerlingen gestegen met 9. In de vorige prognose was een totaal leerlingenaantal van 4534 verwacht, in werkelijkheid is het dus 124 leerlingen lager uitgevallen op de 1 oktober telling van 2019. In de prognose daalt het totaal aantal leerlingen naar circa 4160 leerlingen.

4.3.2. Prognose VO

De eerste stap in het prognoseproces voor het VO is het prognosticeren van de toekomstige basisgeneratie voor de betreffende schoolsoorten. Hierbij is gebruik gemaakt van de bevolkingsprognose van 2020 welke in januari 2020 door Pronexus BV is opgesteld en hierboven is weergegeven. Daarna zijn op basis van de herkomstgegevens van de leerlingen per gemeente de belangstellingspercentages voor elke school berekend. Deze percentages zijn het uitgangspunt voor de leerlingenprognose.

Er zijn prognoses opgesteld voor 4 instellingen voor Voortgezet Onderwijs. Het betreft hier Het Westeraam, Lyceum Elst, Overbetuwe College en Hendrik Pierson College.

Voor de school is de belangstelling en deelname berekend en geanalyseerd. De meest recente

teldatum-gegevens, die van 1 oktober 2019 vormen de basis voor de uiteindelijke leerlingenprognose. Na bestudering van de lokale situatie en in overleg met de gemeente zijn, naast de door Pronexus BV opgestelde bevolkingsprognose voor de gemeente Overbetuwe, de ook door Pronexus BV opgestelde bevolkingsprognoses van de regiogemeenten: Arnhem, Lingewaard en Neder-Betuwe gebruikt.

De onderstaande tabel geeft een samenvatting van de belangrijkste resultaten. In het overzicht is het leerlingenaantal op 1 oktober 2019 weergegeven onder 2020.

Instnr	Naam	Historie		Prognose							
		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030	2035	2040
00TM00	Hendrik Pierson College	1069	1007	982	975	956	947	936	911	904	910
17IM01	Over Betuwe College	615	592	583	578	573	572	569	537	521	534
20TZ04	Het Westeraam	393	451	470	491	512	536	557	526	509	524
20TZ11	Lyceum Elst	902	930	927	927	929	936	939	887	860	885
Totaal		2979	2980	2962	2971	2970	2991	3001	2861	2794	2853

Tabel 5 Bron: Pronexus BV

Uit deze meerjarenprognose valt af te leiden dat overall het leerlingenaantal in het Voortgezet onderwijs licht daalt tot 2035 om daarna weer licht te stijgen. Per school zijn er wel verschillen. Het Westeraam zal na de groei tot 2023 zich redelijk stabiliseren, terwijl Lyceum Elst de huidige omvang zal houden. Het Hendrik Pierson College en het Over Betuwe College dalen licht, maar zijn zeker toekomstbestendig. Wel zal deze daling zich manifesteren in normatieve leegstand.

4.4. Ruimtebehoefte PO en VO

De uitkomsten van de leerlingenprognose wegen beleidsmatig mee bij de beoordeling van huisvestingsvraagstukken. Het gaat hierbij vooral om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen van het leerlingenaantal en de daaraan gekoppelde ruimtebehoefte.

In de gemeente Overbetuwe is sprake van onbalans in de verhouding tussen beschikbare m2s onderwijshuisvesting en benodigde m2s. In met name het basisonderwijs in Elst zien we dat in enkele gebouwen sprake is van een relatief groot volume aan leegstand, terwijl in een ander deel sprake is van een ruimte tekort.

Er is een overschot in 'Stap voor Stap', 'Sunte Werfert', 'De Ark' en 't Startblok', terwijl in 'De Esdoorn', 'De Wegwijzer', 'De Zonnepoort' en 'De Elstar' sprake is van een ruimte tekort. Wanneer we de leerlingenprognoses voor de komende 15 jaar vertalen naar ruimtebehoefte zien we ook dat op enkele plaatsen een tekort zich ontwikkelt tot een overschot (bv. De Zonnepoort).

Ook in het voortgezet onderwijs zien we dit verschijnsel. Kent VO Westeraam een overcapaciteit (overigens een weloverwogen keuze van het bestuur bij het ontwerp van dit gebouw), het Lyceum Elst komt in hoge mate ruimte tekort. Naar verwachting zal dat nog verder groeien. De bovenbouw van De Elstar is gehuisvest in een aantal lokalen van het gebouw van VO Westeraam en in de tijdelijke huisvesting (14 lokalen) waarin overigens ook een deel van het basisonderwijs is ondergebracht. (De Elstar). Ook de komende jaren zal De Elstar gezien de ontwikkeling van het aantal leerlingen hiervan gebruik moeten kunnen maken. Het leerlingenaantal van Het Westeraam ontwikkelt zich beduidend anders dan is aangegeven in de prognose die nu is opgenomen. In die prognose wordt voor 1 okt 2020 uitgegaan van 470 leerlingen terwijl het daadwerkelijke aantal inschrijvingen op dit moment op 530 ligt, een aantal dat in de prognose tot 2040 niet voor komt.

Overigens zullen bij afwijkingen van de prognoses de betrokken partijen vanuit de visie samen op zoek gaan naar een passende oplossing, daarbij rekening houdend met de 3e alinea van paragraaf 6.3.2.

Voor de korte termijn wordt gekeken naar een oplossing in de vorm van plaatsing van tijdelijke noodlokalen. Voor de lange termijn is van belang of en zo ja hoe de vrijkomende locatie Mozartstraat wordt ingezet. Dit is namelijk bepalend voor het oplossen van de tijdelijke en permanente ruimtebehoefte van het onderwijs in Westeraam. Vooralsnog geven de schoolbesturen er de voorkeur aan om de leerlingengroei op te vangen op de huidige locatie. Dat sluit bij de visie zoals beschreven in het SHP en heeft ook belangrijke onderwijskundige voordelen. Daarnaast vereenvoudigt dit de koppeling met sport/Forum. Nadere afspraken zullen in het bestuurlijk overleg tussen onderwijs en gemeente uitgewerkt worden.

In de overige kernen zien we dat in veel gebouwen sprake is van overcapaciteit. Voorbeelden daarvan zien we in Zetten (Okkernoot, Lammert van Bueren en ds. Van Lingen), Heteren (Julianaschool), Valburg (St. Jacobusschool), Herveld (Clara Fabricius) in Driel komt De Meeuwenberg ruimte tekort en heeft De Vallei tijdelijk ruimte over als gevolg van tijdelijk ingevoerde leerlingenslop.

Wel zullen de komende tijd herschikkingen optreden in de dorpen:

- In Heteren is De Klimboom opgaan in De Haafakkers. De fusieschool heet nu basisschool Tuin 17. Dit heeft geleid tot herschikking van m2s. Daarmee is de leegstand opgelost. De leegstand van de Julianaschool blijft voortduren.
- Door de nieuwbouwplannen in Driel zal voor de Meeuwenberg een school op maat gebouwd worden (Is reeds opgenomen in de kadernota 2020);
- In Oosterhout krijgt 'SamSam' passende nieuwbouw;
- In Zetten is onderzocht op welke wijze in de toekomst het onderwijs gehuisvest gaat worden. Er is door de schoolbesturen gekeken naar een concentratie van onderwijsvoorzieningen met een gemeenschappelijke visie. Gebleken is dat hiervoor helaas nog geen voldoende draagvlak is. In dit SHP zijn daarom de Zettense scholen vooralsnog afzonderlijk opgenomen.

Leegstand in gebouwen is op verschillen manieren kostbaar voor de scholen:

- a. De scholen ontvangen een exploitatievergoeding (bv. energie) per leerling en niet per m2 en
- b. De vergoeding voor onderhoud is gebaseerd op een volume m2 dat is gebaseerd op het leerlingenaantal.

Omdat deze kosten toch gemaakt moeten worden, heeft een schoolbestuur de keuze tussen bezuinigen op de onderwijsmiddelen (wat ten koste gaat van kinderen) dan wel het uitstellen van planmatig onderhoud (wat ten koste gaat van de kwaliteit van het gebouw). Gelukkig zien we op verschillende plaatsen dat leegstand wordt ingevuld door organisaties uit de kinderopvang c.q. peuterspeelzalen via medegebruik. Daarmee nemen de financiële gevolgen voor de schoolbesturen van de leegstand af. Toch zal in de toekomst ernaar gestreefd moeten worden naar passende huisvesting. Zoals uit onderstaande tabel blijkt, neemt het probleem van de leegstand in de toekomst toe.

Capaciteitsoverzicht basisonderwijs per kern per m2:

Tekort/Overschot per kern Basisonderwijs:	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2034	2037
Driel	-212	-237	-373	-343	-318	-262	-212	-157
Elst	803	727	789	789	818	1075	1662	2055
Herveld	120	115	84	110	125	100	90	105
Heteren	711	605	500	556	625	913	1540	2003
Oosterhout	60	-11	-16	-6	-11	-51	-56	-26
Randwijk	100	95	90	80	59	59	65	85
Valburg	718	678	642	652	647	617	612	617
Zetten	1215	1225	1260	1251	1275	1215	1195	1225
Tekort/Overschot	Overbetuwe	3515	3197	2976	3089	3220	3666	4896
								5907

Figuur 6

Ten aanzien van het voortgezet onderwijs zien we in m2s het volgende beeld:

Jaar	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2034	2039
OBC	-520	-452	-415	-378	-370	-157	13	-69
Westeraam	-3485	-3461	-3461	-3475	-3527	-3242	-2964	-3110
Lyceum Elst	1530	1350	1148	947	716	764	975	870
	-2475	-2563	-2728	-2906	-3181	-2635	-1976	-2309

HPC Zetten	950	1.146	1.201	1.348	1.418	1.698	1.768	1.711
-------------------	-----	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Figuur 7

Het volledige capaciteitsoverzicht is opgenomen als bijlage 6.

5. Omgevings-, Onderwijskundige- en Technische analyse per Wijk/kern

In het proces voorafgaand aan het opstellen van het SHP heeft een werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers uit de Kinderopvang/Peuterspeelzaalwerk en het onderwijs per kern scenario's besproken. Het resultaat daarvan is verwerkt in de scenario's zoals deze zijn opgenomen in het SHP. Bij de uitwerkingen is gebruik gemaakt van de Transitieatlas Basisonderwijs (Public Result), de recente leerlingenprognoses (Pronexus BV) en de eindrapportage van de schouw van de gebouwen zoals deze door HEVO is opgesteld.

In deze scenario's is per kern ook gekeken naar het aantal en de omvang van de voorschoolse partijen in die betreffende kern. Dit is relevant aangezien vanuit de gemeentelijke visie naar de toekomst steeds meer toegewerkt wordt naar de vorming van Integrale Kindcentra (IKC's) zoals ook is beschreven in paragraaf 2.2. Het totaaloverzicht per kern is opgenomen als bijlage 7 bij dit rapport.

Daarnaast is een inventarisatie uitgevoerd naar het aantal Kinderdagverblijven en Buitenschoolse Opvang die in de gemeente Overbetuwe aanwezig zijn. Het betreft het aantal geregistreerde kindplaatsen vanuit het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen (www.landelijkregisterkinderopvang.nl). Opgemerkt moet worden dat één kindplaats door meerdere kinderen verdeeld over een week gebruikt kan worden.

Het geheel omvat 53 geregistreerde locaties (stand 20 juli 2019) met in totaal 2052 kindplaatsen. Ook is in dat overzicht benoemd waar VVE-programma's worden aangeboden. Zie bijlage 8.

6. Uitwerking en Financiën (consequentie van paragraaf 5):

Op basis van het document 'Samenvatting scenario's PO en VO is deze uitvoeringsagenda opgesteld per fase:

1e fase:	0- 4 jaar
2e fase:	5 - 10 jaar
3e fase:	11 - 16 jaar
4e fase:	Na 16 jaar

Deze fasering komt overeen met die de fasering die HEVO heeft gehanteerd bij de schouw van de gebouwen. HEVO laat zich daarbij leiden door het Kwaliteitskader Huisvesting Primair Onderwijs c.q. Voortgezet Onderwijs dat is opgesteld door Ruimte OK (Kenniscentrum onderwijshuisvesting van VNG/PO- en VO-Raad).

6.1. Kwaliteitskader Onderwijshuisvesting

Het Kwaliteitskader Onderwijshuisvesting⁵ werkt uit wat gezamenlijk wordt verstaan onder de basiskwaliteit van gebouwen voor primair onderwijs. Het is een werkdocument met een reeks eenduidige, herkenbare en praktisch toepasbare kwaliteitscriteria ten aanzien van de Beleving, Gebruik en Techniek van een onderwijsgebouw. Het laat ook zien waar deze basiskwaliteit uitstijgt boven de wettelijke minimeisen uit het Bouwbesluit. Het Kwaliteitskader vertrekt vanuit de overtuiging dat een goed onderwijsgebouw een positief effect heeft op het gedrag, welbevinden en leerproces van de leerlingen en leerkrachten die het gebouw dagelijks gebruiken. De kwaliteitscriteria moeten worden opgevat als richtinggevend en niet als norm. Ze vloeien voort uit praktijkervaringen en vragen aandacht voor zaken die niet door wetgeving worden ondervangen, maar die wel mede de kwaliteit en instandhouding van de huisvesting gedurende de gehele levensduur bepalen. Het kader kijkt dus verder dan de minimum Bouwbesluit-eisen, maar ook breder dan de technische eisen ten aanzien van binnenmilieu en energieverbruik die zijn geformuleerd in het PvE Frisse Scholen en de duurzaamheidsscore van GPR (GPR is een methodiek om te kunnen sturen op duurzaamheid (met de modules Energie, Milieu, Gezondheid, Gebruikskwaliteit en Toekomstwaarde)).

6.2. Duurzaamheid

De kwaliteit van de schoolgebouwen in Nederland is qua duurzaamheid gemiddeld onder de maat. Bij duurzaamheid moet overigens niet alleen gekeken worden naar energie en circulariteit, maar ook naar gebouwelijke flexibiliteit. De manier waarop onderwijs gegeven wordt is onderhevig aan verandering en een flexibel schoolgebouw kan de verandering doorstaan.

Onderwijsgebouwen zijn in z'n algemeenheid op basis van bouwjaar als volgt in te delen:

- Vóór 1975. Gebouw is vanuit bouw niet geïsoleerd, enkel glas, natuurlijke ventilatie, tl-verlichting
- Tussen 1975 en 1992. Gebouw is vanuit bouw voorzien van matige isolatie, enkel en dubbel glas, mechanische ventilatie afvoer, tl-verlichting
- Tussen 1992 en 2015. Gebouw is vanuit bouw voldoende/goed geïsoleerd, dubbel glas of beter, balansventilatie, tl-verlichting met veegpuls (tijdschakelklok)
- Na 2015. Gebouw is vanuit bouw zeer goed geïsoleerd, HR++ beglazing of beter, balansventilatie met WTW, ledverlichting met veegpuls (tijdschakelklok)

⁵ Voor basisonderwijs: PO-Raad, VNG, Ruimte-OK. Voor voortgezet onderwijs: VO-raad en VOION

Vanuit het klimaatakkoord is de opgave ten aanzien van de onderwijsgebouwen erg groot. Landelijk gezien gaat het om 11,67 miljoen m2 Bruto vloeroppervlak. De opgave voor het maatschappelijk vastgoed ziet er samengevat als volgt uit:

- Energie (energieakkoord):
1,5% energiebesparing per jaar
hernieuwbare energieopwekking naar 16% in 2023
- Klimaat (klimaatakkoord):
CO₂-uitstoot terug met 49% in 2030 t.o.v. 1990
80-95% in 2050
= ca. 3% CO₂-reductie per jaar
= transitievisiewarmte 2020 (duurzame warmte in 2050)
- Circulair (grondstoffenakkoord):
100% circulair grondstoffengebruik in 2050

Figuur 8 Bron: Ruimte OK

In het kader van dit SHP is ervoor gekozen om de duurzaamheidsopgave voor de gemeente met betrekking tot de onderwijsgebouwen in beeld te brengen.

Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd (kleur verwijst naar HEVO-rapport):

- * Rood: Realiseren vervangende nieuwbouw tussen nu en 5 jaar.
- * Geel en Lichtgroen: Opwaarderen tot Frisse scholen C met een afschrijvingstermijn van 15 jaar;
- * Donkergroen: Opwaarderen tot Frisse scholen B met een afschrijvingstermijn van 25 jaar.

In bijlage 9 is een nadere specificatie van de normen Frisse Scholen c en B opgenomen.

De financiële vertaling is gebaseerd op de volgende onderleggers:

- * Bedragen duurzaamheid zijn gebaseerd op 'Beslisboomverduurzamingscholen' van Ruimte OK en Arcadis (zie: www.verduurzamingscholen.nl)
- * Marktconforme bedragen nieuwbouw niveau ENG zijn gebaseerd op Bouwkostengenerator HEVO 2020 (zie: www.hevo.nl/actueel/nieuwbouwkostenconfigurator-2020)
- * Normbedragen nieuwbouw zijn gebaseerd op normbedragen VNG (zie: <https://vng.nl/nieuws/indexering-normbedragen-onderwijshuisvesting>)

- * **In de geraamde kosten verduurzaming zijn geen bedragen opgenomen ten behoeve van regulier onderhoud, bouwkundige renovatie c.q. onderwijskundige aanpassingen;**
- * **De bedragen zijn inclusief BTW;**
- * **Per project dient vóór uitvoering overeenstemming bereikt te worden tussen de gemeente en de schoolbesturen over de verdeling van de te investeren bedragen.**

6.3. Uitvoeringsagenda

6.3.1. Keuzemotieven:

Voor de keuzes die zijn gemaakt ten aanzien van de voorgestelde duurzaamheidsmaatregelen zijn een aantal uitgangspunten van belang:

- A. In het bouwbesluit zijn minimeisen opgenomen voor de energiezuinigheid van bouw- en installatiedelen.

Kenmerken van een gebouw met een bouwjaar:

- Vóór 1975. Gebouw is vanuit bouw niet geïsoleerd, enkel glas, natuurlijke ventilatie, tl-verlichting;
- Tussen 1975 en 1992. Gebouw is vanuit bouw voorzien van matige isolatie, enkel en dubbel glas, mechanische ventilatie afvoer, tl-verlichting;
- Tussen 1992 en 2015. Gebouw is vanuit bouw voldoende/goed geïsoleerd, dubbel glas of beter, balansventilatie, tl-verlichting met veegpuls (tijdschakelklok);
- Na 2015. Gebouw is vanuit bouw zeer goed geïsoleerd, HR++ beglazing of beter, balansventilatie met WTW, ledverlichting met veegpuls (tijdschakelklok).

B. Het ambitieniveau van de beoogde ingreep:

1. Wettelijk minimum (Terugverdientijd +/- 5 jaar)
2. Frisse Scholen klasse C (Terugverdientijd +/- 15 jaar)
3. Frisse Scholen klasse B & (bijna) aardgasvrij (Terugverdientijd +/- 25 jaar)

Toelichting:

- Het 'wettelijk minimum' betreft energiebesparende maatregelen vastgesteld vanuit het Activiteitenbesluit milieubeheer 2019. Het Activiteitenbesluit is wettelijk verplicht voor gebouwen die meer dan 50.000 kWh elektriciteit of meer dan 25.000 m3 gas (of een vergelijkbare energiebron) verbruiken. De maatregelen hebben een terugverdientijd van maximaal 5 jaar.
- Bij 'Frisse Scholen C' worden maatregelen genomen om het energieverbruik te verlagen en de kwaliteit van het binnenmilieu te verbeteren. De maatregelen hebben (overwegend) een maximale terugverdientijd van 15 jaar.
- Bij 'Frisse Scholen B' / 'Frisse Scholen B & (bijna) aardgasvrij' worden maatregelen genomen om het energieverbruik fors te verlagen en de kwaliteit van het binnenmilieu sterk te verbeteren. De terugverdientijd is langer dan 25 jaar.

Bij de beoordeling of een gebouw wordt verduurzaamd naar Frisse scholen C dan wel Frisse scholen B is gekeken naar de leeftijd en de te verwachten levensduur van het betreffende gebouw. Is een gebouw ouder, dan is gekozen voor Frisse scholen C (Terugverdientijd +/- 15 jaar), bij een jonger gebouw is gekozen voor Frisse scholen B (terugverdientijd +/- 25 jaar).

6.3.2. Investeringsopgave:

Voor een Strategisch Integraal Huisvestingsplan geldt dat het zijn bestuurlijke waarde past echt krijgt op het moment dat het door alle betrokken partijen wordt 'gedragen'. Concreet dient zich dat te vertalen in de beoogde integrale aanpak, maar ook als het gaat om de financiële opgave.

Voor het realiseren van de plannen zijn forse financiële investeringen noodzakelijk, wat een forse inspanning zal vragen van de gemeente en de schoolbesturen.

Betrokken partijen hebben hier de speelruimte om te komen tot afspraken met betrekking tot de toekomstige huisvesting. Hierbij vindt een totale afweging plaats over de haalbaarheid van de mogelijke opties. Bij deze afweging wordt in ieder geval gekeken naar draagvlak bij partijen, nut en noodzaak, financiële haalbaarheid en ruimtelijke aspecten.

Het verzorgen van adequate huisvesting voor het onderwijs behoort tot de wettelijke zorgplicht van de gemeenten conform de Huisvestingsverordening Onderwijs. Renovatie is wettelijk niet geregeld, ten aanzien van de investeringen in duurzaamheid komt de gezamenlijke verantwoordelijkheid om de hoek kijken. Het moge duidelijk zijn dat deze twee aspecten in de praktijk nauw met elkaar verweven zijn. Het aanbrengen van duurzaamheidsmaatregelen in gebouwen gaan bijna altijd gepaard met (soms ingrijpende) bouwkundige consequenties.

Voor de realisatie van de ambities rond duurzaamheid geldt dat gemeenten en schoolbesturen sterk afhankelijk zijn van het rijksbeleid (wet en regelgeving, financiën, technische ontwikkelingen).

Binnen de looptijd van dit SHP zal deze kwestie nadrukkelijk uitgewerkt moeten zijn in nadere bestuurlijke afspraken die vastgelegd zullen moeten worden in een convenant tussen de gemeente en de schoolbesturen.

Eerder in het SHP is reeds beschreven dat op dit moment voor het Primair Onderwijs nog sprake is van het zgn. investeringsverbod. Echter, een schoolbestuur PO mag wél MI-gelden⁶ investeren in het gebouw om bijvoorbeeld een lager energieverbruik of beter binnenklimaat te realiseren. Voorwaarde is dat dit goed wordt onderbouwd en de investeringen zich redelijkerwijs verhouden tot het eigen vermogen van het schoolbestuur en de tijd waarin de investering zichzelf terugverdient. In het wetgevingsvoorstel van de PO-Raad, VO-raad en VNG staat een terugverdientijd van maximaal twintig jaar, maar dit is door het ministerie nog niet vastgelegd. Samenwerking tussen schoolbesturen en gemeente kan belangrijke voordelen opleveren:

- a. Kostenbesparing door beide geldstromen te bundelen, of
- b. Hogere ambities door samen slim te investeren.

Omdat iedere investering specifiek is en apart bekeken zal moeten worden, beperken we ons in dit SHP tot het beschrijven dat schoolbesturen en gemeente hebben afgesproken dat zij per casus apart een aparte overeenkomst opstellen waarin geregeld wordt wat de respectievelijke bijdragen ten aanzien van duurzaamheid zullen zijn. In deze ramingen zoals nu opgenomen in dit schema betreft het bedragen van nieuwbouw (niveau BENG), en verduurzaming binnenklimaat (zie 6.3.1.). In 2050 moet de energievoorziening bijna helemaal duurzaam en CO2-neutraal zijn. Een overgang naar een duurzame energievoorziening is belangrijk om klimaatverandering tegen te gaan. De consequenties daarvan in financiële zin zijn in deze planning niet verwerkt.

Op basis van het voorgaande geeft het onderstaande overzicht weer wat de mogelijke investeringsopgave voor de gemeente Overbetuwe kan zijn:

Fase 1 0 – 4 jaar			
Kern	Naam school	Beoordeling HEVO	- Doorrekening in € (prijspeil 1-1-2020) - Leerlingenaantal per 1-9-2024 - Naarmate het leerlingenaantal stijgt, neemt ook de behoefte aan BVO toe, echter de prijs per m2 daalt.
Driel	De Vallei	Rood 53,5 punten	Uitbreiding en renovatie is gerealiseerd.
	De Meeuwenberg	Oranje 60 punten	1. Nieuwbouw: Normbedragen zitten in de kadernota 2021 en 2022 totaal: € 2.666.000 Marktconforme bedrag nieuwbouw BENG: 1221 x € 2.271 = € 2.772.891
Elst (PO)	De Esdoorn	Groen 75 punten 78 punten	Uitbreiding is gerealiseerd. In het gebouw De Plataan is ook de Lichtenbeekschool voor SO met drie groepen (34 leerlingen) gehuisvest.
Oosterhout	SamSam	Rood 54,5 punten	Nieuwbouw: Normbedragen zitten in kadernota 2022 voor

⁶ MI= Materiële Instandhoudingsvergoeding/bekostiging voor de programma's van eisen

			€ 3.732.000. Marktconforme bedrag nieuwbouw ENG, inclusief verhoging aantal leerlingen naar 325: Marktconforme bedrag nieuwbouw BENG: 1835 x € 2.258= € 4.143.430
	OBC Elst Mozartstraat	Rood 55 punten	OBC verlaat gebouw i.v.m. nieuwbouw
Zetten	De Okkernoot	Oranje 57,5 punten	Onderhoud + Geraamde investering voor 15 jaar Frisse scholen C: Gehele pand 1049 m2 x € 170,44 = € 178.791,56 Naar ruimtebehoefte (technisch vaak niet mogelijk): 818 m2 x € 170,44 = € 139.419,92 Raming nieuwbouw De Okkernoot: Normbedrag: 818 m2 x € 2222 = € 1.817.596 Marktconform BENG: 818 x € 2.545 = € 2.081.810
	Ds. Van Lingen	Oranje 59 punten	Onderhoud + Geraamde investering voor 15 jaar Frisse scholen C: Gehele pand 1133 m2 x € 170,44 = € 193.108,52 Naar ruimtebehoefte (technisch vaak niet mogelijk): 885 m2 x € 170,44 = € 150.839,40 Raming nieuwbouw Ds. Van Lingen: Normbedrag: 885 m2 x € 2222 = € 1.966.470 Marktconform BENG: 885 x € 2.545 = € 2.252.325
	Lammerts van Bueren	Oranje 62,5 punten Groen 72,5 punten	Onderhoud + Geraamde investering voor 15 jaar Frisse scholen C: Gehele pand 1876m2 x € 307,75 = € 577.399 Naar ruimtebehoefte (technisch vaak niet mogelijk): 1080 x € 307,75 = € 332.370 Raming nieuwbouw Lammerts van Bueren: Normbedrag: 1080 m2 x € 2222 = € 2.399.760 Marktconform BENG: 1080 m2 x € 2.545 = € 2.748.600
Fase 2 5-10 jaar			
Kern	Naam school	Beoordeling HEVO	Doorrekening in € (prijspeil 1-1-2020)
Driel	De Kameleon	Oranje 62 punten	1. Onderhoud + Ten behoeve van duurzaamheid voor 15 jaar geraamde investering Frisse scholen C:

			1176 X € 307,75 = € 361.914,00
Elst (PO)	Stap voor Stap	Oranje 62,5 punten	Onderhoud + Onderzoek naar afstemming gebouwcapaciteit versus ruimtebehoefte + Duurzaamheidsmaatregelen voor 15 jaar Geraamde investering Frisse scholen C: Gehele pand: 2020 x € 170,44 = € 344.288,80 Naar ruimtebehoefte: 1191 x € 170,44 = € 202.994,04
	Sunte Werfert	Oranje 62,5 punten	Onderhoud + Onderzoek naar afstemming gebouwcapaciteit versus ruimtebehoefte + Duurzaamheidsmaatregelen voor 15 jaar Geraamde investering Frisse scholen C: Gehele pand: 1329 m2 x € 307,75 = € 408.999,75 Naar ruimtebehoefte: 668 m2 x € 307,75 = € 205.577
Valburg	St. Jacobusschool	Oranje Deel 61,5 punten Deel 75 punten	Onderhoud + Onderzoek naar afstemming gebouwcapaciteit versus ruimtebehoefte + Duurzaamheidsmaatregelen Geraamde investering (uitgangspunt 1965): voor 15 jaar Frisse scholen C: Gehele pand: 1446 m2 x € 307,75 = € 445.006,50 Naar ruimtebehoefte: 799 m2 x € 307,75 = € 245.892,25
Herveld	Clara Fabricius	Licht groen 63,5 punten	Onderhoud + Onderzoek naar afstemming gebouwcapaciteit versus ruimtebehoefte + Duurzaamheidsmaatregelen Geraamde investering (uitgangspunt 1983): voor 15 jaar Frisse scholen C: Gehele pand: 1210 m2 x € 307,75 = € 372.377,50 Naar ruimtebehoefte: 1105 m2 x € 307,75 = € 340.063,75
Zetten (VO)	Hendrik Pierson College	Oranje 69 punten Licht groen 67,5	Onderhoud + Geraamde investering voor 15 jaar Frisse scholen C: Gehele pand (uitgaande leeftijd 1970): 9754 m2 x € 307,75 = € 3.001.793,50 Naar leeftijd: 1970: 6827.8 m2 x € 307,75 = € 2.101.255,45 2002: 1950,8 m2 x € 307,75 = € 600.358,70 2011: 975,4 x € 104,08 = € 101.519,63 Totaal naar leeftijd: € 2.803.133,78

Fase 3 11 – 16 jaar			
Kern	Naam school	Beoordeling HEVO	Doorrekening in € (prijspeil 1-1-2020)
Elst (PO)	De Ark	Licht groen 64,5 punten	Onderhoud + Onderzoek naar afstemming gebouwcapaciteit versus ruimtebehoefte + Duurzaamheidsmaatregelen Geraamde investering voor 15 jaar: Frisse scholen C : Gehele pand: 1540 m2 x € 170,44 = € 267.477,60 Naar ruimtebehoefte: 1161 m2 x € 170,44 = € 197.880,84
Herveld	St. Willibrordus	Licht groen 65 punten	Onderhoud + Geraamde investering voor 15 jaar Frisse scholen C: Gehele pand 1843 m2 x € 307,75 = € 567.183,5 Naar ruimtebehoefte: 1281 m2 x € 307,75 = € 394.227,75
Heteren	Julianaschool 1992	Licht groen 68 punten	Onderhoud + Geraamde investering voor 15 jaar Frisse scholen C: Deel Julianaschool: 1565 m2 x € 104,88 = € 164.137,20 Naar ruimtebehoefte: 919 m2 x € 104,88 = € 96.384,72
Randwijk	School met de Bijbel Gymzaal	Licht groen 67,5 punten Groen 75 punten	Onderhoud + Geraamde investering voor 15 jaar Frisse scholen C: Gehele pand 848 m2 x € 307,75 = € 260.972 Naar ruimtebehoefte: 789 m2 x € 307,75 = € 242.814,75
Fase 4 > 16 jaar			
Kern	Naam School	Beoordeling HEVO	Doorrekening in € (prijspeil 1-1-2020)
Elst (PO)	De Esdoorn	Groen 75 punten 78 punten	Onderhoud + Duurzaamheidsmaatregelen geraamde investering Frisse scholen B voor 25 jaar: Gehele pand: 1337 m2 x € 485,82 = € 649.541,34
	De Wegwijzer 2008	Groen 75 punten	Onderhoud + Duurzaamheidsmaatregelen Geraamde investering Frisse scholen B voor 25 jaar: Gehele pand: 1991 m2 x € 485,82 = € 967.267,62
	De Zonnepoort 2008	Groen 75 punten	Onderhoud + Ruimtebehoefte wordt jaarlijks bepaald in samenspraak tussen de drie

			onderwijspartners. Duurzaamheidsmaatregelen Geraamde investering Frisse scholen B voor 25 jaar: Gehele pand: 1087 m ² x € 485,82 = € 528.086,34
	De Elstar 2008	Groen 76 punten	Onderhoud + Ruimtebehoefte wordt jaarlijks bepaald in samenspraak tussen de onderwijspartners en de kinderopvang. Duurzaamheidsmaatregelen Geraamde investering Frisse scholen B voor 25 jaar: Gehele pand: 2070 m ² x € 485,82 = € 1.005.647,40
	't Startblok 2005	Groen 80 punten	Onderhoud + Onderzoek naar passend volume (oplossing leegstand, bezien in relatie tot Stap voor Stap) + duurzaamheidsmaatregelen Geraamde investering voor 25 jaar Frisse scholen B: Gehele pand: 2131 m ² x €485,82 = € 1.035.282,42 Naar ruimtebehoefte: 1362 m ² x € 485,82 = € 661.686,84
Heteren	Tuin 17	Groen 75 punten	Onderhoud + Gebouw voldoet qua onderwijskundige ruimtebehoefte, aanpassingswens komt voort uit IKC-vorming (gezien tijdlijn niet opgenomen in het SHP) Geraamde investering voor 25 jaar Frisse scholen B: Gehele pand: 1787 m ² x € 485,82 = € 868.160,34 Naar ruimtebehoefte: 1373 m ² x € 485,82 = € 667.703,86
Elst (VO)	Westeraam Elst	Groen 77 punten	Onderhoud + Geraamde investering Voor 25 jaar Frisse scholen B: Gehele pand 6413 m ² x € 485,82 = € 3.115.563,66
	Lyceum Elst	Groen 81 punten	Onderhoud + Geraamde investering Voor 25 jaar Frisse scholen B: Gehele pand 3306 m ² x € 485,82 = € 1.606.120,92
Zetten (SO)	Meforta	Groen 80 punten	Onderhoud + Geraamde investering voor 25 jaar Frisse scholen B: 3566 m ² x € 485,82 = € 1.732.434,10

Tabel 9

7. Vervolgproces

Na al het voorwerk moet het SHP zijn definitieve beslag gaan krijgen. Hierbij hebben zowel de gemeente een aantal stappen te zetten die in onderstaand schema zijn vastgelegd:

Stappen	Actie
1. Finale bespreking werkgroep	Leden werkgroep
2. Voorlopige instemming	Schoolbesturen + wethouder onderwijs in het LEA
3. Bespreking SHP	Raden toezicht + college
4. Definitieve instemming	Schoolbesturen + college
5. Politiek avond ronde tafel met gemeenteraad	Schoolbesturen + college
6. Politiek avond debattafel met gemeenteraad	College
7. Besluitvorming gemeenteraad	Gemeenteraad
8. Start uitvoering SHP	Schoolbesturen + gemeente

Tabel 10

Bijlagen

1. Eindverslag miniconferentie "It takes a whole village..."
2. Beheersovereenkomst exploitatie brede scholen (volgt)
3. Eindrapport Quicksan HEVO
4. Leerlingenprognose Primair Onderwijs 2020
5. Leerlingenprognose Voortgezet Onderwijs 2020
6. Capaciteitsoverzicht onderwijsgebouwen
7. Analyse per wijk/kern
8. Overzicht aanbod kindplaatsen kinderopvang + aanbod VVE
9. Specificatie verduurzaming scholen